

מערך פעילות: לקראת ספירת הציפורים הגדולה

נושא הפעילות

הכרת ציפורים נפוצות בסביבת האדם והקשר למחקר ארוך טווח על אוכלוסיות הציפורים בישראל.

הקדמה למורה

במהלך העשורים האחרונים חלים שינויים משמעותיים בנוף הישראלי, הכוללים תהליכי עיור מואצים, גידול באוכלוסייה והשפעות שינויי האקלים. שינויים אלו משפיעים באופן ישיר על הציפורים ועל יתר חיות הבר בישראל. מעקב ארוך טווח אחר ציפורים בסביבתנו מאפשר זיהוי שינויים בתפוצתן ובגודל אוכלוסייתיהן. המידע הנאסף על ידי תלמידים בבתי ספר וקבוצות נוספות של משתתפים

עוזר לקדם ולשפר מיזמים המיטיבים עם הציפורים (ואיתנו). ספירת הציפורים הגדולה בישראל נערכת מדי שנה מאז 2006, ומנוהלת על ידי המרכז לטיפוח ציפורי הבר בחצר, יחד עם החברה להגנת הטבע ומוזיאון הטבע ע"ש שטיינהרדט. מערך פעילות זה כולל איסוף מידע על הציפורים בסביבתנו, פעילות שהיא מקדימה לספירה עצמה. אם ברצונכם/ם להעמיק בנושא ולדווח את הנתונים שאספתם/ם למיזם, תוכלו להצטרף לספירת הציפורים הגדולה דרך הקישור הבא: <https://bit.ly/backyard-bird-count>

תקציר המערך

סוג הפעילות	מיקום	מה עושים?
שיעור 1 – הכנה לפעילות	מול המחשב: בכיתת מחשבים או כשיעורי בית	מכינים בזוגות ת"ז לציפור
שיעור 2 – פעילות עיונית	שיעור בכיתה (מומלץ שיעור כפול)	מציגים את ת"ז של הציפורים במליאה
שיעור 3 – חלק מעשי	בחצר בית הספר	סופרים ציפורים

מטרות הפעילות

1. הכרת ציפורים בסביבתנו הקרובה
2. פיתוח מיומנויות תצפית מדעית

שכבת גיל
כיתות ג'-ה'

מושגים המוזכרים בפעילות
צמחוני, טורף, אוכל כל, ציפור חורפת, ציפור נודדת

מידע נוסף למורה
מערך הפעילות משלב למידה עיונית עם התנסות מעשית בשטח בית הספר, ומתבצע במהלך שלושה שיעורים.
יש צורך בהדפסת דפים לפעילות זו:
[מדריך תמונות לזיהוי ציפורים](#)

פעילות בכיתה מחשבים או בבית: למידה עצמאית

הצגת הפעילות:

נסביר לתלמידים שמטרת הפעילות היא להכיר ציפורים נפוצות בסביבת המגורים של האדם. לאחר שנכיר מקרוב את הציפורים סביבנו ונהיה מסוגלים לזהות אותן, נצא לחצר ונאסוף מידע על הציפורים שאנחנו מזהים: אילו מינים זיהינו וכמה פרטים ראינו מכל מין. נתונים כאלו, שנאספים על ידי תלמידים ותושבים בעיר, עוזרים לחוקרים להבין אילו מיני ציפורים חיים בסביבה שלנו ואיך הם משתנים במשך הזמן. המידע הזה חשוב לצפרים, למדענים, למקבלי החלטות ולכל מי שאוהב את הטבע.

בחלק זה של הפעילות, נחלק את התלמידים לזוגות. כל זוג יקבל מין אחר של ציפור, ילמד עליה ממקורות מידע וייצור שקופית מידע ([כאן](#) ניתן להוריד דוגמה לת"ז לציפור). אלו הם [מיני הציפורים הנפוצות](#) בסביבת האדם, שאותם אנחנו ממליצים לחלק לתלמידים למשימה. את המידע על הציפורים הללו התלמידים ישאבו מתוך אתר [המרכז לטיפוח ציפורי הבר בחצר ובגינה](#) ואתר [הצפרות הישראלי](#).

בתום המשימה רכזו את קובצי ת"ז שהכינו התלמידים, כדי שתוכלו ליצור מהם מצגת שיתופית לכיתה. בשיעור הבא תוכלו להקרין את השקופיות בכיתה, וכך יוכלו התלמידים להציג את פרטי המידע שהם אספו על הציפור שלהם.

פעילות בכיתה: הכרת ציפורים נפוצות בסביבת האדם (מומלץ שיעור כפול)

פתיחה

נסביר לתלמידים כי היום נכיר ציפורים בסביבת המחיה שלנו באמצעות ת"ז שהם הכינו לציפורים, אך קודם לכן, נצפה [בסרטון קצר](#) של ציפורים שכיחות בישראל (3 דקות). תוכלו להנחות את התלמידים להרים יד בכל פעם שמופיעה ציפור שהם מכירים.

הצגת הציפורים שחקרנו וחידון

התלמידים יציגו בכיתה את השקופית שהכינו ויספרו על הציפור שבחרו. בתום ההצגה של כולם, נשחק [בחידון קצר](#) לזיהוי ציפורים (5 דקות). החידון מציג תמונה של ציפור ועל התלמידים לבחור את שמה מתוך ארבע האפשרויות המוצגות.

פעילות בחצר בית הספר: התנסות בזיהוי ציפורים בשטח

לפני שהתלמידים מתפזרים בחצר:

נחלק את התלמידים לקבוצות של חמישה, וכל קבוצה תלך למקום אחר בחצר ותתנסה בזיהוי ציפורים. ברגע שהתלמידים יתמקמו בעמדה שלהם, הם יצטרכו להיות בשקט ולא לזוז הרבה כדי לא להפחיד את הציפורים. במשך 10 דקות כל קבוצה תספור פרטים ותרשום בטבלה אילו מיני ציפורים זיהו וכמה ספרו מכל מין. כדאי להחליט מראש מי בקבוצה רושם, מי מזהה, מי סופר ומי מודד את הזמן.

קישור להנחיות מפורטות למורה עם עצות לצפייה בציפורים: <https://shorturl.at/LsoF7>

שמות חברי הקבוצה:	
מיקום התצפית:	
מספר הפרטים שנצפו	מין הציפור

דוגמה לטבלת איסוף נתונים בשטח

ציוד

- מדריך זיהוי ציפורים, אחד לכל קבוצה
- טבלת עמודות של מין הציפור ומספר הפרטים שנצפו מאותו מין (אפשר להדפיס מראש או לשרטט במחברת)
- משטח כתיבה וכלי כתיבה

סיכום

בתום התצפיות נשתף את התוצאות ונערוך דיון.

מערך פעילות: לקראת ספירת הציפורים הגדולה

שאלות לדיון:

אילו ציפורים הכי נפוצות בחצר שלנו?

לאילו מאפיינים חדשים שמנו לב כשהתבוננו בציפורים מוכרות? (צבע, התנהגות...)

אילו הבדלים יש לדעתכם בין ציפורים שחיות בעיר לציפורים שחיות בטבע, רחוק מבני אדם?

למה חשוב לדעת לזהות את הציפורים שנמצאות בסביבתנו? איך המידע יכול לעזור לחוקרים לשמור על

הציפורים?

← אנשים יכולים לאסוף מידע בכל מקום וזמן, ובכך להגדיל את בסיס הנתונים של החוקרים

← המידע הרב שנאסף יוכל לשמש להבנה טובה יותר של עולם הציפורים

עודדו את התלמידים לערוך תצפיות על ציפורים החיות ליד ביתם, ולהשוות בין המינים שהם רואים לאילו שאיתרנו בבית הספר. אילו מינים היו זהים? האם היה הבדל משמעותי בין הציפורים הנפוצות ביותר? הדגישו כי ההבדלים הללו הם מידע שחוקרים יודעים להשתמש בו כדי להסיק מסקנות על שינויים באוכלוסיות ציפורים בקרבת האדם.

למורה: שינויים במגוון המינים ובשכיחות של כל מין יכולה להעיד על מצוקה של הציפורים או על שינויים סביבתיים. ציפורים מושפעות מאוד מתנאי הסביבה, לטוב ולרע. לכן, באמצעות איסוף נתונים נרחב (בשיתוף אזרחים), חוקרים ומקבלי החלטות יכולים להסיק מה כדאי לחקור והאם צריך לפעול כדי לעודד או למנוע התפשטות של מינים.

בהצלחה!